

Verdens økonomiske tyngdepunkt skifter mot øst og mot syd. For Norge er likevel EU desidert viktigst. Men ikke vice versa.

Glem Kina

KRONIKK
KAREN HELENE
ULLTVEIT-MOE

Europautredningen overleverte igår sin rapport til utenriksminister Jonas Gahr Støre. Vi i utvalget som står bak utredningen, har sett på nær sagt alle samfunnsmessige konsekvenser av EØS-avtalen. De er mange og omfattende og er blitt mer omfattende etterhvert.

EØS-avtalen er fremfor alt en avtale om økonomi og næringsliv. Avtalen kom som et svar på EUs planer om å etablere det indre marked, og var av dem som fremforhandlet den tenkt å være en venteløsning – inntil Norge ble EU-medlem. EØS-avtalen skulle fjerne handelshindringer og legge til rette for realiseringen av det indre markedets grunnpillarer, de fire frihetene. De fire frihetene gir fri flyt av varer, tjenester, kapital og mennesker.

EØS-avtalen gir Norge samme adgang til det indre marked som EU-landene – på de områdene som avtalen omfatter. Det er de fleste. Nær sagt alle økonomiske områder – med unntak av fisk og landbruk – er med.

EØS-retten har gitt mer likeverdige og forutsigbare vilkår for konkurranse og etablering både i EU og Norge. Statsstøtteregele, konkurranseregele og reglene om offentlige anskaffelser har gitt basis for videreføring av moderne norsk næringspolitikk, med øye for effektiv ressursbruk snarere enn skjerming av solnedgangsvirksomhet.

Perioden etter 1994, da EØS-avtalen trådte i kraft, har vært en gylden periode for norsk økonomi. Olje, den norske modellen og deregulering er åpenbart vesentlige forklaringer på hvorfor det har gått så bra. Men det er også EØS-avtalen. Det finnes ingen metode som tillater oss å beregne hvor betydningsfull EØS-avtalen har vært relativt til disse andre forholdene. Men Europautredningen har kartlagt og analysert Norges økonomiske samkvem med EU.

Flertallet i utvalget slår fast at

OMFATTENDE. Europautredningen ledet av Fredrik Sejersted (høyre) overleverte igår sin rapport til utenriksminister Jonas Gahr Støre. Foto: Berit Roald / Scanpix

den samhandelen og integrasjonen EØS-avtalen har lagt til rette for, har vært avgjørende for den positive økonomiske utviklingen i Norge de siste 18 årene.

Norge har en liten økonomi, og vår velferd beror derfor i større grad en andres på samhandel med andre land. EU bidrar mer enn noen annen handelspartner. Størstedelen av norsk import kommer fra EU – 64 prosent – og størstedelen av norsk eksport – 81 prosent – går til EU (2010-tall).

Til tross for en rivende globalisering og sterk vekst i norsk eksport er EUs relative betydning som handelspartner i dag nesten den samme som i 1994. Til sammenligning – og i motsetning til hva vi lett kan ledes til å tro – er vår handel med Kina (fortsett) beskjedent. Til tross for eksplosiv vekst, kommer fortsatt kun rundt ni prosent av vår import fra Kina, og så lite som rundt to prosent av vår eksport har landet som destinasjon.

På samme måte som vi ikke vet hvor vi hadde vært uten olje og den norske modellen, vet vi heller ikke hvor vi hadde vært uten EØS. Men en studie gjennomført av amerikanske økonomer beregner at EØS-

avtalen har økt norsk eksport med mer enn 35 prosent.

Handel med EU har gitt spesialisering og større verdiskaping, men også smertefull omstilling. Men bare et blikk på RECs siste meldinger om nedbemanning på grunn av konkurranse fra Kina, forteller oss at en globalisert verdenshandel med de fremvoksende økonomiene i

Norsk økonomi har høstet betydelige gevinster av arbeidsinnvandring fra EU

førerretet gir raskere og mer smertefulle omstillinger enn EØS-avtalen. Ganske enkelt på grunn av mindre kostnadsforskjeller mellom oss og EU enn mellom oss og Kina.

Men EØS er mye mer enn bare handel. Aktører i EU-statene står for omtrent to tredjedeler av samlede utenlandske investeringer i Norge, og har bidratt til å løfte produktivitet og sysselsetting.

Norsk økonomi har høstet betydelige gevinster av arbeidsinnvandring fra EU, hvor flertallet av alle arbeidsinnvandrere

har kommet fra siden 2004. Innvandringen har bidratt til økt aktivitet og lønnsomhet i næringslivet, samt redusert lønns- og kostnadspress. Det har bidratt til økt sysselsetting blant nordmenn og til å videreutvikle produksjon i Norge som ellers ville risikert å bli flagget ut. Samtidig har arbeidsløsheten her vært på nær sagt et minimum.

Har EØS gitt norsk næringsliv det samme som et EU-medlemskap? Europautredningen ble eksplisitt bedt om å ikke analysere alternativer til EØS. Men det enkle svaret er nei. EØS-avtalen er mindre kjent anses som mindre forutsigbar blant utenlandske aktører. Det har økonomiske konsekvenser.

I en tid med krisestemming i Europa, bør vi bare krysse fingrene for at EU kommer seg på bena. For vi er uendelig mye mer avhengig av EU enn EU er av oss.

Karen Helene Ulltveit-Moe, professor ved Økonomisk institutt, UiO, medlem av Europautredningen – utvalget for utredning av Norges avtale med EU

Se også side 17

FLERE INNLEGG Side 32 – 34

Gjestekommentar

Klamme karakterer

Halvor Hoddevik

Innlegg
Styring uten styrmenn

Øyvind Bratberg

Om gubbefrykt i LO

Arve Bakke

Glemte milliarder

Hans Mathias

Feil og foreldet

Tora Aasland

E-post: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10
Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn
inklusive mellomrom Underinnlegg/replikk:
Maks 1500 tegn (ca 250 ord)
Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær Varsom-plakaten.
Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt

stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere.
Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter.

Debattinnlegg honoreres ikke.
Debattansvarlig:
Vidar Ivarsen,
tlf. 22 00 10 59 – 932 56 059
debatt@dn.no